

A+2

OSMAN SEBRÎ

DERDÊN ME

BIHA IIREKÎ SÛRÎ

PÊŞGOTINK

Îro em di dewra rabîn, şûreş û dozxwazîya gelên bindest de ne, Her gel ji bo gîhana daxwaz û armanca xwe di warên civakî, zanistî, siyasî û şûreşî de xebatine hêja dikîye. Di vê rê de xwîn û malê xwe, dem û rihetîya xwe bi comerdî didîye. Ji bo ku bigehê azahî û serxwebûnê, ji tûya camêr bi şûnde namîniye.

Çiqas ku gelê kurd ji demeke dirêj ve berê xwe daye vê rê jî, ji ber pîrr nexweşîyên, ku di canê wî de cih girtine, nikaribûye xwe ji bo bidest xwe xistina wê dozê pêk bîne. Çi dema xwestîye di vê rê de xwe tev bide, hin nexweşîyan, ji wan, serî hildane û ew ji levgerr xistine û ji neyaran re kirine pelîse,

A diwartir ewe ku me derdên xwe nenasîne. Çihê ku em wan di canê xwe de bikujin, me ew xurtir kirine!. Herwekî mirovê ku laşa xwe ya jehrdarî, li şûna panzeherê, bi jehrê dermanke!.

Ji lewre min xwest, bi van çend bendên ku di vê kitêbokê de belav dikim, kambaxtirên nexweşîyên gelê xwe jê re salixdim. Heke bikarim hinekî bi vê yekê rabim dê xwe gelekî bextîyar bizanim, O. S.

KOLEGÎRÎYA RĂMANÊ (1)

Dema dixwazim li ser derdên me Kurdan tişteki binivîsim, ez dijiwarîya tiştê ku digrime ser xwe baş bîra dibim û tê digehêm. Ji ber ku derdên me pirr, rewşa me kirêt û hâlê me kambaxe. Ji lewre mirov, nema dizane di kîjan warî de dest pê bike û bipeyive.

Em kurd di hemî waran de nezan, reben, bindest û bi şunde mane!. Çiqas nexweşiyên civakî hene-wek riça sûsê-di kûrayîya canê me de cih gihîne û nema bi dertên. Wek cendekê dêwekî çil serî, ku bi hezaran birîn lê bûne û giyanê wî qels û bê taw [2] hiştine. Vî cendekê han, heya îro Çawan xwe parastîye û neriziye, mirov mat dihêle!. Heye ku di diroka cihanê de em nikaribin jê re mîsalekê bibînin. Çi gelê nivê van nexweşîyan jê xuya kiriye, demeke dirêj dom nekiriye, dest ji xwe berdaye, ketiye, bihiriye û wenda bûye.

Çiqas em van derdan didin ber hev ku jê re serriyekî çarkin, bi me re dernakeve... Her derdek ji yê din mezintir û dijiwartir xuyaye. Tevî vê em bi serbestî û dilekî rihet dikarin bêjin ku : riça wan derdan hemîyan ji bîra nezanîyê tête avdan; lê nezanî ne maka hemî derdên me ye. Çiqas ku Kurdên bîrbir, nezanî ji hemî derdên me re mak nasîne jî, ez nikarim qîma xwe bi vê yekê

«1» Bi ramana xwe kole hûn, xwe sipartina ramanên xelkê.

«2» xurtî, quwet.

bînim. Erê, çiqas ku zanîn tişteki gelekî hêja ye jî, bawerî û sinçî [1] jê pirr hêjatirin.

Bi min ku em kurd ji zanîne pirrtir hewceyî bawerîyeke çak û sinçîyekî hêja ne. Berî her tiştî, divê em bi heqê xwe yê jîneke aza bawer bin, paşê di canê xwe de şîna (2) têkoşîneke (3) xurt bibînin. An na, zanîneke bê bawerî û bê sinçî hêjayê çî ye ?.

Dema em ji dîroka cîhane hûrbin û binêrin, tê de gelên ku bê zanîn, tenê bi sinçî û bawerîya xwe serbest, an serdest bûne gelekî dibînin. Lê em nikarin gelekî bibînin ku bê sinçî û bawerî, tenê bi zanîna ~~xwe~~ serbest bûye. Çiqas ku zanîn tişteki pirr hêjaye jî, bê sinçî û bawerî, dibe jehr û rêya neqenciyê li pêş xwediyê xwe hêsan dike.

Gelek mirov hene ku mana sinçî di sinoreki pirr teng de nasîne. Bi wan ku bêsinçîti, ango exlaq tenê xwe sipartina şehwetê ye. Bê şik ev tefsir xelete. Sinçî tevayîya rûçikên (4) başe. Herwekî, rastgoyî, rastkirî, xêrxwazî, qencî, comerdî, welatparêzî yekpiçên sinçîne. Xwe nesipartina şehwetê jî piçek (5) ji sinçî ye.

Îro gelek Kurdên xwenda hene ku ji sinçî, an baweriyê, û hinekên wan ji van herduyan bêparin; ji lewre di xwe de şîna (6) têkoşîne nabînin. Dema ji wan

«1» Sinçî. exlaq.

«2» Şîna. Karîn, qudret

«3» Têkoşîn. Keftelêft, nîdal

«4» Rûçik. sifet

«5» Piç. hindikek, perçeki biçûk.

«6» Şîna. qudret.

re çêla doza Kurd dibe, her wekî te jê re efsaneyek «1» xwendibe, rûyê xwe dizivirrînin û dibêjin : « gelê kurd ne hişyare, ma çi bi me dibe » !. Dema ev celeb xwenda holê dibêjin, ma gelo bi çi çavî ji xwe dinhêrin, an xwe ji çi gelî dizanin ? hişyarkirina gelê xwe ji kê re dihêlin, an wê hêvîyê ji kê dikin ?!. Heya mirov bikare bersiva van pirsan di ber wan ve bide, divê mirov jî wek wan bê bawerî û sinçî be, da ku bikaribe wek wan birrame.

Hinek xwenda jî rêya bav û kalên xwe a şaş berdidin; lê nikarin rêyeke xweser bidin ber xwe, diçin didin ser rêya xelkê, ango xwe dispêrin xelkê û bi ramanêna xelkê bawer dibin. Herwekî bav û kalên xwe, bi xwe ne bawerin, û nikarin xwe dermanê tiştêkî binasin. Hemîyên wan bawerin ku, sebeba bindestîya kurdan, heyîna kolîdar di welatê wan de ye. Çi dema ew Kolîdar ji welêt derkeve, dê kurd aza bibin. Lê tucaran sebeba ku dergehê welêt ji kolîdar re vekirî dihêle nayê bîra wan.

Raste, dema kobdar ji welatê me bi derkevin, welat serxwe dibe; lê Kurd aza nabin. Azadiya gelekî bi xelasbûna wî ji kolegîriya ramanên bîyanîye. Gelê ku nika ribe xwe ji ramanên bîyanî biparêze û rêya xwe bi xwe vede, dê her u her mehkûmê bindestîyê be. Bindestî ne tenê ewe ku bîyanî welatê mirov bikin kolî !. Bindestî, roja ku mirov li ser ramanên bîyanîyan bimeşe û xwe ji ramaneke serxwe bêpar bihêle dest pê dike. Ev bindestîye ku wê bindestîyê tîne û dergehê welêt li pêş zorkeran

«1» Efsane. çirrokên bi derew, esatîr.

vekirî dihêle. Di vî warî de min gotina xwe ji xortan re
holê kiri bû:

Hin ji me,
Bawerî ku
Azadiya welêt
Ji neyaran,
Ji zorkeran,
Ewe serxwebûn!
A rast,
Çi ramanek kevin
Çi ramanek nuh
Ku me girêde
Me Dike kole
Ewe wînda bûn.
Divê em,
Berî her tiştî
Bi nêhrîna xwe
Bi ramana xwe
Aza bin serbest.
Çiqas em
Bêne girêdan
Bi ramanên xelkê
Li ser rêya wan
Dê bibin bindest.

« Bahoz-Rûpel 61 »

Gatinek bijîşkan heye dibêjin : «Çi dema derd hate
nasîn, derman kirin hêsanîye». Min jî xwest, derdê gelê
xwe binasim û jê re salixdim. Heke nasîna min rast û sa-
lixdana min durust be, gelê kurd dê bikare ji nexweşiyên
xwe re dermanekî çar bike.

ZIMAN DI JÎNA MILLETAN DE

Ziman. ew tişte ku mirov ji dehban vediqetîne. Mirov bi ziman serwextî derd, daxwaz û kamên (1) hev dibe. Disa bi zimane ku mirov havila mêjûyê xwe ji wendabûnê diparêze û kit kit dinivîse û ji çêlî û neviyên xwe re dihêle. Warê bîrbirina milletekî disa ji kitêbên ku bi zimanê wî hatine nivîsandin xuya dike. Ji lewre zanan gotine ku: «Bihayê gel, ji pêşveçûna zimanê wî dixewine. Pêşveçûna zimanê milletekî, nîşana xurtî û rûmeta wî ye».

Dema em kurd van gotinan ji rûmet û serbilindiyê re bikin pîvan, û li hâlê zimanê xwe hûrbîn, dê bizanin ku em çiqas bi şûn de mane.

Îro di cîhanê de tu gel bi qasî gelê kurd ji zimanê xwe re bîgane (2) nemane. Mana vê, ne ewe ku di gelê Kurd de kesên zana ranebûne. Lê mixabin ku hemî zanyên kurd, ji xeynî çend camêrên bi rûmet, bi zimanên bîyanîyan xwendine û bi wan zimanan kitêb çêkirine û emrê xwe di xizmeta wan zimanan de borandine. Dema di kurdistanê de xwendin û nivîsandin ne bi zimanê kurdî bûye, kurdan nexwendîne û qîma xwe bi zimanên bîyanî ne anîne û nezan mane.

«1» Kam. meqsed, mirad

«2» Bîgane. ne bendewar

Di roja pêşîn de bi zimanê kurdî nexwendin, û pê kitêb çê nekirin, zaravayên kurdî gelekî ji hev bi dîr-xistine, ku îro ji yekîtîya wan zaravan re xebatine pirr mezin û dijwar dive. Di vê yeka han de bi qasî em xisirîne kolîdarên me ewçend kar kirine. Ji ber ku nedixwestin em tucaran serê xwe li ber wan hildin, û doza azadî û serxwebûna xwe bikin, zimanê xwe bi me dane xwendin, û rêya xwendina zimanê me li pêş me bi hezar awayî dada ne. Îro jî bi zora çê nahêlin ku em bi zimanê xwe di dibistanan de bixwînin.

Dema em vegerrin dewrên berî îslamîyetê, dê bîbin ku gelê kurd zimanê xwe bi tîpine kurdî dinivîsandin «1» û yekîtîyek çak di navbera zaravayên wî de hebû. Lê îro piştî hezar û pêncsed sal, ji xeynî çend nivîsarên «2» ku li dora Sileymanî û Şehrezorê di nav xirbeyên kevin de hatine dîtin, şapek ji wî zimanê xurt û dewlemend û wan tîpên delal û hêja nemaye,

Gelên kolîdarên ku ji hîngê ve ji bindestmayîna kurdan destkewtî, «3» bi gelek wesîle nehîştine ku kurd bi zimanê xwe bixwînin. Heya mikûn bûye xwestine wan ji ramana welatî bidûrxin û bi ziman û ramanên xwe wan têxin nav qewmîyetên xwe. Di vî warî de rast û derew çî hatiye bîra wan bê fihêt kirine, û ya kirêtir pirrên van kirana bi navê olê bûne,

-
- (1) Min di kitêbek farisî de ew tîp berî 17 salan dîtibûn Kitêb li Ewropa bi aletekî xas çap bûbû, rehme lê, Celadet beg ji min bir û paşê nema li min vegerr and, Paşê em lê gerrîn me ne dît,
 - (2) Fv nivîsarên han hin siirin
 - (3) Destkewlî : mistefid

Ji şopên wê tevdîra bêbav yek, ku bi ramanek olewerî navên hemî kurdan dane guherrandin, di bin navên islaman de navên Erebb û Cihûyan li wan kirine. Ji lewre îro di nav gelê kurd de ji sed hezar navî navekî kurdî nayête dîtin !.

Dema wê paşiyê Turkan xwest kurdên di bin destê xwe de ji kurdîtîyê bi dûrxin û di nav xwe de wenda kin, berî her tiştî navên malbatên wan guhartin. Ji wê rojê de min şopa navan di jîna milletan de bîrbir û navê kurrê xwe yê heşt salî guharte kurdî. Ji wê bi şûnde min hemî zarrokên xwe bi navên kurdî navandin û ev yekha ji hemî dost û hevalan hêvî kir. Îro ez çiqas dilxweş û serbilind dibim gava pirranîya kurdên xwenda, bîrbir û bi rûmet, navên kurdî li zarrokên xwe dikin. Bi çav min ji bo wenda nebûna kurdan ev yek, gava pêşîne.

Îro çiqas ku kolîdarên me nahêlin em kurd zimanê xwe di dibistanan de bixwînin jî, şewq û hezkirina ku ji bo hînbûna ziman ji dilê xortên me ên weldarêz dîyare hêviya mirov gelekî xurt dike. Heye ku ev hâl serekî bajo û nehêlin ku em zimanê xwe di dibistanan de bidin xwendin, lê ronahîya di çavên xortên kurd de ji min re hêviyek mezin dide ku her kes ji wan xwendin û nivîsandina zimanê xwe baş hîn bibe û bi hin birayên xwe ên kurd jî bide hîn kirin. Ji bo îro ya ku me ji wenda bûnê bifilitîne, hîn bûna xwendin û nivîsandinê bi zarê xwe yê şêrîn û delale.

DIÇIN HEC

Niveka tirmeh çillê havînê dinê qijilbo kelkela germê,
Lebatên me sist alî hev nakin, gêj û şerpeze wek bayê
termê,
Li bende tiram li pêş Bereda «1» min xwe da sersî û tê
rawestîm,
Dît komek zîvar bi pot û pirtal li hev dicivin ez lê
dawestîm,
Bi şal û şapik û kûm û desmal çî kal û ciwan riha wan
dirêj,
Ser û çavên wan, dest û lingên wan çek û cillên wan
tev bûne qirêj,
Dema min guh da peyv û şorra wan, kesm û durvê wan
min zanî kî ne,
Kurdên belengaz, nezan û bêkes, rê ji ber wenda her bê
xwedî ne.
Diçûme nik wan welatnenasin heye ku hin jê bixwa-
zin rêber,
Minçû silav kir halê wan pirsî, wan vedigerrand bi kul
û keser.
Berî her tiştî zînata neyar bi kul û hezrîng digotîne min,
Ji peyva wana baş têgehêştîm, ku welat çawan bûye
ser û bin.
Min digate wan : bişayên delal ! ma hûn ji bo çî serî
"datînin ?
Di welatê xwe bûne sitemkêş vê bindestîyê giran
nabînin !..
Kesê bi rûmet ma qet dikêşî, bê ceng û lêdan vê zînata
han,

«1» Bereda. Çemeke di nîveka Şamê re dibore.

Gelek bi tewat we divê xebat bi şev û bi roj ji bo
 kurdistan-
 Yekî ritilxir bi ser û seke di nav wan de bû gote min :
 pismam !
 Te çi ji welêt hinde dipirsî, waye em hatin gîhan erdê
 Şam,
 Welat ma li wir em diçine Hec, da ferza Xwedê em
 bikin eda,
 Me pez û dewar, hêstira bin bar, bazin û gihar di vê
 rê de da,
 Niha me divê ji kerema xwe me bigerrîni li hin zîyaret,
 Heya ku Xwedê ji me bê rehme em tev bi hev re biçine
 Cinet,
 Min lê vegerrand bi dilekî kul û dengekî xurt : ho kalê
 xirfaz,
 Ma tu dizanî bi çi awayî, ji bo çi mayî, qels û belengaz !
 Te xwe bîra kir nema dizanî azahî çîye, rûmet û namûs,
 Neman li nîk te rehên mêranî, te serî di ber koleyî pabûs
 Te çavên xwe dan jîyînek teres dixwazî hemî holê pîs
 bijîn,
 Vê kêmiya han ji bona însan pê razî nabin ne Xwedê
 û dîn.
 Te diwazde milyon kurdên belengaz li pişt xwe hiştin
 vaye diçî Hec.
 Ne bi meqresî, lê bi biratî divê digel te bikim şerr û lec,
 Ma tu dizanî, kalê buhiştixwaz ! her salê çiqas di vê rêya
 han.
 Bi ramanek xar, xwe dikin zîvar malê xwe didin nezanê
 kurdan,
 Ji bo çi dewar, hêstira bin bar, bazin û guhar te hemî
 firot.
 Xwe kir belengaz, zav û zêçên xwe te birçî hiştin kezeba
 wan sôt.

Ev malkambaxî, west û dijarî tev hemî ji bo ku bên
 Hecî ye,
 Çûye Hicazê û mala Xwedê gorra Pêxember pev re
 ditiye.
 Ma çûna Hicaz û mala Xwedê Kinga dikarin te bikin
 aza,
 Tu maye bindest, jar û gêj û mest wekî pepûkan nêçira
 baza.
 Ew diravê ku di vê rê didî, tu pê dikarî gelê xwe yê jar.
 Ku ji nezanî hate girêdan bûye pelîse ji bo kolidar.
 Ji nezanîyê, ji bindestiyê, ji rebenîyê bidî derxistin.
 Divê şiyar bin ji vê xewa pis, ji bo we şerme îdî nivistin.
 Te divê Buhîşt lê tu nizanî, di kû re diçin Buhîşt rengîn.
 Ji min bizane rêya Buhîştê, bi xebata rast xwe bike
 zengîn.
 Keç û kurrên xwe baş bi xwedîke wan bide xwendin da
 bibin camêr.
 Li pêş neyaran serê xwe hildin doza xwe bikin wek
 piling û şêr.
 Dema aza bûn di welatê xwe Buhîştê dinê dikeve dest
 wan.
 Bi serfirazî dikarin bijîn wek gelên aza bi şeref û şan.
 Neyê bira te pismamê delal ku Yezdanê çak kesên bi
 rûmet.
 Bêpar bihêle ji Buhîştê xwe ji terralan re bimîne Cinet,
 Kesê nikare niştimanê xwe ji destê neyar bi derêxîne,
 Bê şik terese divê bizanî, mirovê teres bawerî nîne.
 «Hêzkirna welêt ji bawerîye» holê dibêje pêxemberê me,
 Rêya rûmetê ew pêş me dike dixwaze bilind bibe serê me
 «Her serbilindî ji bona Yezdan, ji bo pexember, kesên
 bawermend»,
 Quran dibêje vê gotina han, bide bala xwe birayê
 lewend.

Çi gav aza bûn hîngê dikarin wê ferza Xwedê em
bikin eda,
Bi dilekî geş, rûyekî sipî herin Hîcazê bo mala Xuda ...

Vê gotina min cihê xwe digirt li ser çavên wan şopa
wê dîyar,
Serekî dirêj ew kûr dirramîn, serê xwe hildan tev dibûn
şiyar.
Yekî ji wan got : «mala te ava derdê me nasî te xêra
me xwest,
Ronîyek hêja êxist serê me, çavên me vekir bi gotina
rast.
Piştî peyva te hinekî ramîm ez şaşiyên xwe tev de
dibînim,
Roma teresbav, bavê min kuştin, ji wê hîngê ve ez
dilbirînim.
Lê ez çî bikim her şev li odê şîret dikirin melayê zirçol,
Buhişt û Dûjeh dida ber çavan, wî ji min şikand dest û
ling û pol.
Holê ez şaş bûm xwe ji bîra kir tola bavê xwe, welatê
bindest,
Kêsa neyar hat serê me pelaxt bi çoyê zorê hikmê xwe
dibest.
Lê ez sond dixwim bi rûmeta xwe ji îro pêve ji bîra
nakim,
Divê vegerrim bi şopa xwe de tola bavê xwe û welêt
rakim.
Di nava welêt, dê raweşînim bi van destên xwe riça
kolîdar,
Divê bimire û bête kuştin, bête pelaxtin wekî serê mar».

Hevalên wî tev, bê kalê xirfaz sonda wî xwarin ku tev
vegerrin,
Ji bo azahî, ji bo serxwebûn xebatê bikin li pê bigerrin.
Dema holê bû ji nav wan derket bi dilekî kul kalê
ritilxir
Pirtalên xwe girt dikir polepol, ji bo Hîcazê diçû balafirr.
Digel ên mayî ez çûm garacê me bilêt birrin bi şahîya
can.
Da bi rêkevin sibetira wê berê xwe bidin alî Kurdistan.

R A M A N (1)

« Di navber afirin (2) û vaca bûnê de »

Raman di binatîya xwe de du celebîn : xweser û riçder. Ramana xweser ewe ku havila mêjû, zanîn û tecriba mirove, û ji hevvarîya wan çar dibe. Herçi ramana riçder, riça wê ji derve, yanê ji alî hinekên jîrtir ve tê û di serê mirov de tête çandin. Ev celeb raman, goreyî xurtîya xwe di can û gîyan de cih digire, paşê kirin, an anînciha wê ji mirov re dibe kameke bingehî.

Raman xweser dibe, riçder dibe, bi qasî kûrahîya ku di can û gîyan de rehên xwe berdane, şopîne xurt li ser jîna mirov dihêle. Çi dema ramanê, di can û gîyan de cih girt, derxistina wê gelekî dijware. Heke hilkirê wê ji çandiyê wê ne xurtir be, an jî canê ku ramanê tê de riç berdayî ne qelstir be, an ramangîr (3) ne zana û azadîperest be, ne mikûne ku bikarî ramanekê di canê ramangîr de bi derxî.

Bê şik raman tiştine demdarin û ne herhe (4) ne. Raman ji bo rewşekê, dozekê an demekê ji mêjûyekî çar dibe, û ji bo wê rewş, doz û demê bi kêr tê.

Ramana ku ji bo rewşekê çak be, ji rewşeke din re ne çake, a ku ji bo dozekê baş, ji dozeke dîtir re ne

«1» Raman. fikre.

«2» Afirin. çar bûn xuliqîn.

«3» Ramangîr. Kesê ku bi fikrekê bawer dibe û pê digire.

«4» Herhe. tiştê ku her hebe, daîmî.

baş dibe, a ku ji bo demekê rind, demeke din kirêt (1) dibe. Ji lewre em nikarin ji ramanê re rûçikekî herhe bidin. Çi gava rewş, doz an dem, hate guhartin, raman jî hîdî hîdî bihayê xwe wenda dike û berî dide mirinê; di cihê ku baş bû de, ne baş dibe û di warê ku kar bû de dibe xisar.

Raman çawan vaca dibe (2)

Ramana ku hergav vaca bûye, û vaca dibe, û mikûna vaca bûna wê heye, ramana riçdere. Li jor me ji bo çarbûna ramanê sê halet dabûm xuya kirin; rewş, doz û dem. Gava haletê ku raman jê çar bûye hate guhartin, bihayê xwe wenda dike û roj bi roj ber ve mirinê diçe û dimire. Ramana mirî heke neyê berdan, wek cendekê mirî ku binax ne bûye bin dikevê, û dibe sebebê gelek nexweşîyan.

Yê ku naxwaze qîma xwe bi vê rastîya han bîne tenê ramangîrê nezan ê ku ji ramaneke xweser bêpare. Ji ber ku nikare ramaneke mezin û hêja di serê xwe yê biçûk û bêkêr de bi cih bike, bi herdu destan bi wê ramana kevin û vaca digire. Wek mirovê ku nikare ji xwe re avahîyeke baş ava ke, newêre dev ji xirçikê (3) ku bi ser de hilweşîye berde û herre li ber baranê raweste.

Heya ramangîr bikare xwe razî bike, a rastir, xwe bixapîne, ji bo ku durvekî nuh bide ramanê, hin tişt bi

«1» Kirêt. pîs, qirrêj, ne pak.

«2» Ramana vaca. fikra ku dema wê dibore û durvê wê tete guhartin, fikra ters.

«3» Xirçik. avahîya ku hişkeber çê dibe, bergav berî ji hilweşinê ye.

ser ve zede dike. Wek mirovê ku kumê xwe ê kevin û perritî bi pirtaline reş û sor û zer pîneke, nizam ew kum çiqas kirêt dibe?! Cava raman kete durvekî din, û zedeyî jê çê bûn, dibe ramaneke vaca. Ji ber ku raman wek tacan tiştine giranbiha ne, pîne pê nakevin. Nemaze ku paresteyên ramanê nezan bin, û pînekerên wê ne jêhatî bin, raman di vaca bûnê de durvekî pirr kirêt distine. Ew ramana ku piştî derbas bûna nîrê (1) ew afirandî bi durvê xwe yê pêşîn berî dabû kirêt bûnê, dema durvê wê têtê guhartin bi carekê tirş û tehl dibe. Bi qasî ku rêya qenciyê bû, dibe rêya xerabî û kambaxiyê.

Ji ber ku raman hêdî hêdî kirêt dibe, heke ramangîr ne jîr û zana be, bîra kirêtbûna ramana ku pê girtî nabe û xisarên ku ji vaca bûna ramanê tên ji sebebîne din dizane. Her û her qenciyên ku ji roja pêşîn ji ramanê hatine, dide ber çavên xwe û naxwaze jê bi dûrkeve. Wek kesê ku xoşewîstekî [2] wî bimire û nexwaze cendekê wî veşêre. Bêhna kirêt a ku ji cendek tê ji sebebîne din bizane û her xweşî, qencî û çelengîya xoşewîstê mirî bîne ber çavên xwe û xwe bi wê bixapîne ! . .

Mafir em bav û diyên xwe ên mirî binax dikin, divê em bi ramanên mirî negirin û wan jî binax bikin. Ji bo kesên xweş ne raste bi ramanên mirî bigirin. Rahîştina ramanên mirî bê ku me bikuje bi kêrî tiştêkî nayê.

(1) Mir. dema wê, zeñf.

(2) xoşewîst. berdîlî, ezîz.

NEWROZ

Îsal hin hevalên bêja xwestibûn ku wek birayên xwe Kurdên Îraq û Îranê li ser rêzana bav û kalan bi derkevin çolê û cejna xwe bi kêf û xweşî, dîlan û govend bikin. Heye ku ev cara pêşîne, hin kurd ji Sûriyê cejna Newroz vedijînin. Roja cejnê em birrek heval di gelîyê Bereda de li qehweke havîngeh civîn û me cejna xwe bi xweşî kir. Ji ber ku nîrê em tê de, ne ewçend çak bû, hevalan roja cejnê minasib ne dîtî ku gotar û xoşxwan bêne xwendin. Me tenê cejna xwe bi lîz û govend, peyv û sitiran derbaz kir. Ev xweşxwana han ji bo ku di cejnê de bixwînim min nivîsî bû, heke di cejnê de me nexwend, em dikarin di vê kitêboka han de pêşkêşî xwendevanên xwe bikin.

« NEWROZ »

Newroz çiqas delalî	vedikujîni derdan,
Her dem û gav di balî	tuyî cejna me kurdan,
Her sal di vê çaxê de	bîst û yekê adarê
Bi kêf û lîz û govend	me dighîni biharê
Gul u kulîlk û çîçek	dibişkivin di başan
Çem û cobar tiji tîn	heya perav û saşan
Berf li çîyan dihele	bes dimînin belekî
Wekî çînên reşbelek	dil geş dikin gelekî
Rûyê erdê ji rûkî	gîya dertê kesk û şîn

Nêrgiz, gupik û cîçek
 Di van rojên şîrîn de
 Çi keç û xort û mendal [1]
 Dikin cejin sê rojan
 Derdikevin ji malan
Ew hildigrin digel xwe
 Hinek bi saz û sowet (3)
 Cih cih li hev dicivin
 Hinek ji wan genimgûn,
 Hinekên wan çavreşin
 Gihêştina destê wan
 Li ber çem û çîmenan
 Dirrevin û dikenin
 Li ser gul û çiçekan
 Her dadinin radibin
 Dema ji wan dîyarbin
 Dibe pîrkepîrka wan
 Dawî li hev dibanin
 Hinek dibên dîlokan
 Bisk û zilfên zerîyan
 Li ser dêm û rûyên gewr
 Dilê xortan ji evîn
 Bi nêhrrîna zerîyan
 Kal û pîrên qermiçî
 Demên borî dibîrin

ji her alî didin bîn
 welatê kurd ser û bin
 kal û pîr û bûk û jin
 bi xweşî û ken û hang
 bi xirroşme (2) qîrr û bang
 nan û dan û şîranî
 hinek bi ser giranî
 keçên xweşik û dîlber
 hinek jê çûrr gulizer
 kezî dirêj gewr û boz
 divê gelek daw û doz
 di nava bax û bustan
 Cîhan dibe gulistan
 ew surperî weke hing (4)
 têk re dikin vingeving
 xortên çeleng û şepal
 didin çîman wek xezal
 vedigerrin çend bi çend
 dibe dîlan û govend
 ji dûzanê bi dertên
 dipengizin terrin tîn
 tijî dibe dike coş
 tev dibin gêj û serxoş
 ew her didin keseran
 dixwazînin dîlberan

1» Mendal. biçûk, zarrok.

2» xirroşme. xurtiya dengê saz digel dengê mirov.

3» Sowet. henek, xweşî, peyva bi ken.

4» Hing. mêşa hinguv.

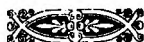
Lê çi fêde nayê dest
Wekî gula çilmisî
Dilê xwe ê perritî
Wê birîna bê derman
Dijwarîyek mezine
Bizan gelek kirête
Hersê rojên cejna xwe
Tev kêf û saz û sowet
Divya bû tiştî bêjim
Zanîna min hinde bû

emrê çûyî carek din
belkê wê dikevin bin
bi hezrîngan daş dikin
bi xeyalan saş dikin
qelsîya xwe bîrbirin
pîrr jê xweştire mirin
derbas dikin bi başî
reqs û dîlan û xweşî
çend gotinan di Newroz
gelo cejna we pîroz.

Şam 21 - 3 - 957

Mafir mirov tenê carekê dimire, divê ew mirin di rêya rastîyê de bi rûmet û mêranî be.

Ji bo gîhana. mirineke hêja û bi rûmet gelek west û xebat divê. Carna bê dijwarî dergehê mirinek holê li pêş hinekan ve dibe, heke xwe jê bidin paş bê şivîşk qels û bizdokin.

WELATPARÊZÎ

Di navbera duh û îro de

Di vê benda biçûk de naxwazim çêla welatparêziyê bi salixdaneke zanistî bikim, ku ev yek derî sînorê zanîna mine. Tenê dixwazim koçên ku welatparêzî di nav gelê kurd de tê re borîye, awayê ku pê hati bû nasîn, durvê ku îro gîhayê, bidim ber çavên xwendevanan.

Berî cenga cîhanê a mezin bi çend salan, hemî gelên ku di nav împeratorîya Osmanîyan a kevnare û xilxilî de dijîn, çavnêrê mirina wê bûn. Ji lewre xort û xwendayên hemî gelên di wê împeratorîya hîmrizî de ji bo roja azadî û serxwebûna gel û welatên xwe dixebitîn û partî û komelên qewmî tanîn pê.

Hîngê hin kurdên xwenda û xortên malmezinan ku li Sitanbolê dixwandin, di vî warî de serê xwe hilda bûn û dest bi xebateke nûberîkirî bûn. Dema em îro bala xwe didin şopa wan camêrên ku hîngê doza serxwebûna kurdan dikirin, ji me re baş xuya dike ku ew serhildana wan ne talîya vejîna rihekî tikûz û hişyar û bilind bû. Çiqas ku hişyar bûnek hebû jî, gelekî nûber û bê havil bû. Hişyarîyek ewçend qels, ku çav dabû sitandina heqê xwe, lê piştî mirina zorker heyo zorker xweş bû, xwestina wî heqî ji bo kurdên wê gavê ne

mikûn bû. Heke em sebebên wê bixwazin bizanin, têgehêştina wan ne ewçend dijaware.

Kesên ku hîngê bi navê doza kurdan li Sitanbolê rabûbûn li dor du malmezinên kurdistanê civiya bûn. Erê çiqas ku pêşîya wan malmezinên han ji bo serxwebûna kurdistanê bi şûreşine hêja rabûbûn jî, piştî destdanîne xwe sipartibûn hikmê neyar û hemberê daxwaza bavên xwe wezîfene mezin di dewletê de qebûl kiri bûn ku nema dikarîn dev jê berdana. Ji ber ku destê wan ji welêt qetîya bû û rihetîya xwe di himbêza zorkerên xwe de dîtî bûn, dema bê destek ji wê himbêzê jî bi derketana bi carekê li erdê diman. Di koçên dozxwazîya xwe de ji bo ku li erdê nemînîn, berî berdana himbêza zorker ku ji wan re berdêla daxwazên wan wezîfeyên mezin û ritbeyên giran dabûn, divya bû ji xwe re himbêzeke germtir û nermtir bibînin. Ji lewre çavdabûn himbêza kolîdarê Ewropî ku li mirina îperatorîya Osmanî kiri bû lez. Bi vê ramanê bû ku herdu malbatên kurd, bê ku berê xwe bidin hişyar kirina millet, çavdabûn dilxweşkirina kolîdar. Ji ber vê bû ku di nava millet de xebatek nekirin, û li bende mirina neyar û comerdîya neyarê neyarê xwe ma bûn. Dema welatparêzên ereban di nav welatê xwe de bizrê şûreşê diçandin, ên kurdan cihê xwe di himbêza zorkerê nuh de pêktanîn û millet ji hemî tiştî bêhay hiştî bûn. Her wekî tûya kurdan di wê dozê nîne, ji hemî tevgerran bêxeber diman.

Dawî roja ku dipan hat, cenga alemî a mezin dest pê kir. Welatparêzên hemî gelan xwe gîhandine welatên

xwe û digel xelkê welêt ji bo rêya azadiya xwe xebitin. Ên kurdan di cihê xwe de tev negerrîn, heke hinekan jê xwe avêtin nav dewletên biyanî jî, haya wan û millet ji hev ne bû. Ceng qedî, her wekî hêvî dibû împatoriya Osmanî mir û ew welat serekî bê xwedî ma. Hemî gelên bindest û azadîxwaz ku xwe ji bo wê rojê pêk anîbûn Turk ji welate xwe qewitandin. Tenê kurdên xwenenas bi zorkerên xwe re yar man !.. Tevî ku hemî milletên di bin destê împatoriya Osmanî de ji bindestiyê filitin jî, herwekî malmezînen kurdan, ku jî bo welatparezên gelê xwe bûbûn pêşeng, hêvî dikirin; lingê kolîdar di welatê. Turkan de cih negirt. Mistefa Kemal digel welatparezên Turk bi alîkarî û piştmerîya kurdên nezan û rê li ber wenda hikûmeteke Turk di welatên Turk û kurd de çêkirin û xelîfê Osmanî nenasîn. Dema lingê Mistefa Kemal cih girt, îdî kês bi carekê ji welatparêzên kurd çûbû. Çiqas ku Şerîf paşa doza serxwebûna kurdan kir û koma dewletan daxwaza wî rast dîtin û qîma xwe bi heyîna dewletek Kurdî anîn jî, Mistefa Kemal hemî beg û axayên kurdan xapandin û ji hemî aliyên welêt têlxiraf dan koma milletan ku: «Şerîf paşa nikare bi navê me bipeyive, û em ji birayên xwe ên Turk naqetin». Wê gavê bû ku hêviya welatparezên kurd li ser destên biyanîyan serî danî û mir.

Bê şik bê hay û hişyarîya millet azahî û serxwebûn ne mikûn bû û ne dibûn. Piştî ku Mistefa Kemal xurt bû û çavsorî li Kurdan kir, rehmelê Xalid begê Cibirî digel hin hevalên xwe li Kurdistanê partiyek anîn pê ku millet şiyar kin û ji bo şûreşê pêk binin. Herwekî welat-

parêzên berî Xalid beg di tevdira xwe de şaş bûn, ew jî di nasîna kurdan de şaş bû. Cihê ku gundî û bajarrîyan şîyar bike, jî gundan beg û axa û li bajarran Tecirên dewlemend jî tevgerra xwe agah dikir. Get ne dihat bîra wî ku ev camêrên han di rêya azahî û serxwebûna kurd de fedakarîyê bi mal û canê xwe nakim. Tenê gelê kurd dikare jî bo doza xwe her fedakarîyê bike; lê bi şertê ku hîşyar be.

Havîla partîya ku Xalid beg çêkirî, şûreşa şêx Seîdê rehmetî a berîdem bû. Heke Mistefa Kemal jî wekî siltanên Osmanîyan gelê kurd ne kuştana û tenê mezinên şûreşê surgûn bikirana, heyêke jî bo demêke dirêj gelê kurd xwe nenasîyana û bi çavê biran li zorkerên xwe turkan binêrîna. Lê carna sitema dijmin jî hezar şîretî hêjatire. Sîyaseta kemal a kuştin û çavtirsandinê, çavê gelê kurd li rastîyêke tehl û dijwar vekir. Gelê kurd xwe nasî û neyarên xwe û nokerên wî jî pê re nasîn. Ji ber ku di hemî şûreşên kurdan de tenê serek dihatin kuştin û surgûn kirin, gelê kurd neyarê xwe ne dinasî. Lê kemêl jî berekî dest avêt kurdan, di kuştinê de ferq nedixist navbera mezin û biçûk, mêr û jin, zîvar û dewlemend; hemî kurd bi hev re tehl bûn, êşîn, surgûn bûn, û mirin. Vê yeka han çavên gelek nezanên ku bi girêka olewerî bi tirkan ve hati bûn girêdan vekir. Cihê ku bi çavê biran li tirkan dinêrîn, bi çavê kolidarekî qirrêj, zorker û sitemkar lê nêhrîn.

Heye ku hin bêjin, ma gelo Mistefa Kemal jî siltanên Osmanîyan nezantir bû ku gelê kurd bi carekê jî gelê turk re kir dijmin. Ez nikarim vê yekê bêjim; lê jî

ber ku dewleta Osmanîyan di hemî siyaseta xwe de qelsî rave dikirin, welatparêzên turk ji demeke dirêj ve ji vê siyaseta qels ne dilxweş bûn. Wan bawer dikirin ku bi xurtî, zînat û çavşikandinê dê bikarin gelên berdestî bitirsînin û wan ji doza azahî û serxwebûnê bi şûn de bidin. Ji lewre dema hikim ket destê partiya Îttihad, Enwer paşa bê dudilî dest avêt kuştina Ermenîyan, û dema Mistefa Kemal hat ser hikim xwe ji Kurdan ceriband. Ji lewre şiyariyê di nav hemî tebeqeyên Kurd de dest pê kir. Ji ber vêye ku şûreşê piştî mirina Şêx Seîd riçine Kûr di nav gelê Kurd de berdan û doza azahî û serxwebûnê xist koçeke nuh.

Ji gotinên jorîn xuya dike ku, piştî şûreşa şêx Seîd, doza gelê Kurd berê xwe daye durveki gelêr. Hêya wê hingê li pêş kolîdar serî hildan, doza azahî û serxwebûnê kirin tenê ji mîrek, beg, axa û malmezinan re bû. Lê piştî şûreşa Şêx Seîd, ji hemî tebeqeyên kurd kesên ku nîrê Turkan li ser sitoyê xwe giran dîtin û bi salan şerrê Kolîdarê sitemkar kirin gelek bûn. Hin ji şerrên han, çiqas ku di êrdimin teng û biçûk de bûne jî, gihane warine mêranîyê welê ku em dikarin bêjin; « ji hemî tebeqan mêrxas û welatparêzên Kurd rûpeline pirr hêja ji bo dîroka şûreşa me bi xwîna xwe a paqij li kûntarrên çiyayên Sasûn, Agirî, Barzan, Gelîyê Zilan Sileymanî, Pijder, Dêrsim, Mehabad û Ciwanrû nivîsîne ».

Ji wê rojê de tebeqeyên navîn û jêrîn di qada kefteleftê (1) de ji malmezinan bi şûn de neman û di gelek waran de diketin pêş wan. Paşê ev keftelefta han ne herwekî ku di şûreşên kevin de, ji bo mezinan di bin fermendarîya malmezînan de dibûn, tenê bi ramanek welatî û ji bo şerrê zorker û azahîya xwe dikirin.

Çiqas ku di rêya welêt de xebat, piştî şûreşa Şêx Seîd ketiye durvekî gelêr jî, partî û komelên ku ji wê hîngê de hatine pê, tevgerrên ku di vî warî de bûne, ji rêberî û têkiliya borciwazî û malmezînan kurd ne bê parin. Di sa em nikarin înkâr bikin ku borciwazî û malmezînan kurdan di vî warî de xisarîna giran dîtine. Lê ev xisarên han ne ku wan dane ber çavên xwe û di rêya felata welêt de fedakarî kirine !. Ji ber ku ew pêşengên gelê kurd hatibûn nasîn û di qorrê pêşîn de rawestî bûn, serê dar berî tebeqeyên moyî li navçava wan diket. Em dikarin bêjin ev qelenê mezinatîya ku ji demeke dirêj ve li ser gelê kurd dikirin. Dema dibe şerr, mirin pirtirî gîşan digehê qorrê pêşîn; ji lewre em nikarin vê ji wan re fedakarî binivîsin.

Piştî ku ew ji mal û erdên xwe bi dûrketin, heke bi îxlas ji bo azahî û serxwebûnê bixebitîna, me dikaribû bigotana ku ew xisara berê ji fedakarî bû. Lê heyf ku welê nekirin. Belê xwestin pîrr tiştan bikin; lê ji ber ku di hemî kirên xwe de ne mixlis bûn, tev nivco hiştin û her kireke wan bi xisarîna mezin li ser kurdan bû mal. Heye ku hin bipirsîn û bêjin : heke ev camêrên han ne mixlis bûna xwe ne dixistin vê rêya dijwar; gav xwestine bikin û bi wan ne bûye, gunehê wan çîye ?

1) Kefteleft : têkoşîn, nîdal.

Em dikarin li vê pirsê vegerrînin û bêjin : her-
wekî me li jor gotîye, wan xwe ne xist vê rê, ji ber ku
di qorrê pêşîn de bûn, darê ku kolîdar dawşande kurdan
li wan ket. Heke di xebata xwe de mixlis bûna, bê şik
dê tiştek ji me re hîştî bûna. Tevî ku tiştek ji me re
nehîştin, her û her yarê kolîdarên me ne. Nizanim yariya
kolîdar û doza azahîyê kirin çiqas bi hev dikevin !..

Ji deh - panzde salan û vir de, piştî ku çavê millet
vebû û hêviya xwe ji qencî û îxlasa malmezînan birrî,
hîdî hîdî dest avête xebata komelî. Çawan ku di şûreşan
de doza xwe girtin dest xwe, di warê komelî de jî nema
rê dinin malmezînan. Em dikarin bi dilgirî bêjin ku îro ji
her alî kurdistanê xortên xwenda û welatparêz digihên
û di rêya welat û serxwebûnê de xebatine hêja dikin.

Ew malmezînen ku ji demeke dirêj ve bûbûn hefsar
û li serê gelê kurd hatibûn rapêçan û qet ji destê kolîdar
bi der ne diketin, îro nema dikarin bibin sebaba girê-
dana kurdan. Sergio qetîye, xelekên reşmê xilxilîne û
doxhefsar rizîye, îdî nema bi kêrî girêdana gelekî hîşyar
û xwahîşgerê azadiyê tên. Heke hêya demeke nîzîk gelê
kurd awayê mezinatîya wan bîra nedibirin jî, îro baş
dizane ku ew, tajanga di destê kolîdarê neyar de bûn
û her roj û her gav bê dilovanî li piştî wî diketin.

A ecêbtir ewe ku piştî vê şîyar bûn û birbirina han
jî, hinek malmezînan dixwazin bi destê hin nandoz gelê
kurd di rêne xar û çepel re bajon, an careke din ji nû
ve bibin hefsar û li serê kurdan bêne rapêçan !..

Ji van celeb kesan re çiqas hêja bû ku hinekî xwe qenc bikin hêya bikarin xwe hildin dûşa millet, da bikarin digel wî, wekî wî û ji bo wî bixebitin. An na herçiya bikin vala ye, tiştek jê nayê pê û kurd nema bi wan yarneyaran dixapin.

F E D A K A R Î

Bi çav min ji fedakarîyê re sê pêpiling hene ku evin :

1 – Di rêya daxwaz, raman an bawerîyê de canê xwe dayîn.

Vê fedakarîyê gelek camêr dikin, ne ewçend dijwar û mezine.

2 – Di wan rêyan yekê de bi awakî mintezem bê west û kiz bûn ji mal û dema xwe hinek her gav dayîn.

Ev celeb camêr ji ên berê pirr hindiktirin ku mirov dikare bêje ew bi heqî camêrin.

3 – Di wan rêyan yekê de bi dilxweşî sitem û belengazî qebûl kirin û dev ji ramana xwe bernedan.

Ev celeb kes bê şik boke û mêrxasin, ku di cihanê de hîmê hemî kirên mezin, evên pašin datînin.

Ş Ê R Ê S Î R K

Dema biçûk bûm diket guhê min ji devê kalan,
Çel û pesna şêr şahê dirrendan bi dem û salan.
Saw û suhna wî, rewş û hêlên wî, nav û dengê wî,
Dilê min dagirt hezkirinek xurt kesm û rengê wî.
Bûbû derdekî di dilê min de bes dîtina şêr,
Bi salixdanê ji çîrokên wî qet ne dibûm têr.
Piştî mezin bûm sêrkekî dehban hate Kurdistan,
Bo dîtina şêr çûbûm digel çend hogir û yaran.
Dawî rê ket min ku ez bibînim wî şahê zerî,
Çawan dikare dehbekê ji hey bike du kerî.
Em gihane sêrk me tê de dîtî gelek cinawir,
Ji fil û piling, leymîn û Şîpan, heya hirç û gur ...
Me çav ne da wan rast berê xwe da qefesa şêr tê,
Dema gihanê tezik dida xwe radibûne pê.
Yekî ji yaran bi hinek tevgerr ew şêr xeyidand,
Borrînek pêket qefesa hesin tev de rahêjand.
Dengê wî ê gurr, hêla wî a pîrr dilê min dagirt,
Min ji şêr hez kir ji berê pîrrtir; lê demeke kurt.
Dema aş ne bû di nav qefesê, li pişt me bû bang,
Ji şêr bi derket keçeke xweşkok bi dest de tajang.
Derê qefesa şêrê zer vekir dirêjî wî kir,
Bi wê tajangê li navçavê da rûmeta wî bir.
Paşpê vekîşî dengê xwe birrî şêrê serbilind,
Li pêş wê keçe dest ji xwe berda dibû qels û pind !

Ez ecêb mabûm çawan keçek jar wî şêrê girgîn,
Dikare bi zor û zirt û awiir holê birrevîn !..
Min jê dipirsî dema bi deket ji qefesa şêr :
- Ho keça delal ! kira te kirî nikarin tu mêr..
Çawan te tirsand şahê dirêndan bi tajanga xwe ?
Te jê da birrîn ew borrîna wî bi wê banga xwe..
Li min vegerrand bi dengêkî nerm û rûyekî geş :
- Di biçûkî de min bi xwedî kir ev şêrê keleş
Ew baş dizane ku bê min minin tu xudanê wî,
Bi şev û bi roj ez jê re didim nan û danê wî.
Heya çavê wî ji destê min be ji bo nan û dan,
Divê şerm neke ji tajangên min şêrê sergiran.

Ji wê hîngê ve gotina keçê ez kirim hişyar,
Ku hinek mezin çawan bûne dîl ji bo kolîdar !..
Sed hezar tîfî li wî nanî ku şêrê serbilind,
Li pêş keçeke reben û pepûk dike qels û pind !
Sed hezar tîfî li wî kesî be ku ji bo debar,
Doxhefsarê xwe bê şerm û fihêt dispêre neyar.

ELIFBÊYA KURDÎ

Dema em dibêjin elifbêya kurdî, ew elifbêye ku hemî kurd pê dinivîsin, an elifbêya ku bi kêrî hemî zaravayên kurdî tê, tête ber çavan. Îro di destê me de ne ew û ne jî a din heye.

Bê şik berî dewrên îslamîyetê kurdan zimanê xwe bi elifbêyeke kurdî dinivîsîn. Lê îro ên Îran û Iraqê bi tîpên erebî, ên Sovyatistanê bi tîpên rûsî û ên turkiyê, heke nikarin zimanê xwe serbest binivîsin jî, tîpên latînî dinasin. Herçî kurdên Sûriye ji bîst û şeş salan û vir de bi elifbêya ku Celadet beg rehmetî ji me re danî bû dinivîsin.

Berî du sê salan gelek heval û biran ji tine bûna kitêbên elifbêya kurdî gazind kiri bûn. Gelek xort û gundî he bûn ku dixwastin hîni xwendin û nivîsandina zimanê xwe bibin. Li ber daxwazaza wan min bi navê elifbêya kurdî elifbêyek belalav kiri bû, ku ji elifbêya Celadet beg zêde min « r » û « l » ên sitûr jî xisti bûyê. Vê kira min gelek gels û qirrên ji min re çar kir. Ji bo bikarim xwendevanan baş serwext bikim divê bêhnekê em vegerrin berî bîst û şeş salan.

Di sala 1931 an de Celadet beg rehmetî xwesti bû ji bo nivîsandina zaravayê me kurmancî elifbêyekê ji tîpên latînî pêk bîne. Di vî warî de ji hemî kurdên xwenda û bendewarên ziman dipirsî û agahî zanîn û ramana

wan dibû. Dema ji min pirsî, min gotê ku : di zaravayê kurmancî de tîpên « r » û « l » sitûr hene ku em nikarin çavên xwe jê bigirin. Ji wan pê ve tîpên « ç, k, p-t » her yekê ji van dengêkî sivik û yek ji guvaşte heye, wek :

Ço	Ka	Par	Tu
Ço	Ka	Par	Tu

Heke em bixwazin elifbêya me tikûz bibe, divê em ji bo van kêmasîyan çarekê bibînin. Hîngê rehmetî ji min pirsî : - Wek çi dixwazî em jê re çarekê bibînin ? Hînga min gotê : . Ji bo herdu tîpên sitûr « r » û « l » em dikarin du lib deynin û pê ji ên zirav cudakin. Herçî herçar tîpên guvaşte bi danîna du deqan li ser ji ya sivik cuda dibe.

Hîngê Şewket Zilfî rehmetî jî li nik wî bû. Piştî ku serekî ramîya got :

— Ew tiştên dibêjî raste di zimên de hene. Lê hebûna dengên sitûr û guvaşte di zimanan de ne tişlekî xweşe, divê em elifbêya xwe pê kirêt nekin.

— Ezbenî elifbê goreyî dengên di zimên de tê danîn. Bi çav min çi elifbêya ku nikaribe dengên di bêjeyê de herwekî tê peyivîn binivise ew elifbê kême.

Şewket beg jî xwe da aliyê Celadet begê, ji ber ku zanîna min di hemî waran de ji ya herdu rehmetîyan Kêmtir bû, min dengê xwe birrî; lê min qîma xwe bi gotina wan ne anî. Mayîna vê Kêmanîyê di elifbêya me de ez gelekî kiz dikirim. Paşê gava min dit « r » ya sitûr *di* Zendavesta de heye û nemaze di zaravayê Soranî de

ji «r» u «l» ên sitûr pêve yên qelew ji hene, min da çav xwe ku van herdu dengên sitûr têxim elifbêya me.

Berî ez van «r» û «l» ên sitûr têxim elifbêya me, min ji Dr. Nûredîn Yûsef re nivîsî bû û jê re da bû zanîn. Wî hîngê ramona min şaş dibû û îro jî pê ne dilxweşe. Lê Cegerxwîn, tevî ku bi gotina min bawer bû û di diwana xwe a paşîn de nivîsî jî, dema dît hinekan dirêjî min kir zûka vegerrî û di çîroka Reşoyê Darî de xwe jê nekir xwedî. Reşîd Kurd, tevî ku di Rêzmanaxwe de hebûna «r» ya sitûr dibêje jî, nikari bû pê binivîse. Bi hebûna tişteki bawer bûn û xwe jê nekirin xwedî, nizanim çi qas der raste? Qey ku ev camêrana ji zimanê pirrgotan ditirsine. Ji vê pê ve min ji vekîşîna wan re sebebek nedit.

Îro Kurdên Iraqê (r) û (l) ên situr xistine elifbêya xwe. Kurden Sovyatistanê ji van pêve, guvaştayên (ç, k, p, t) jî xistine elifbêya xwe, ji ber ku di zimên de zehfin. Heke em bixwazin bi çavê elifbêyeke kurdî ji elifbêya xwe binivîsin, nizam ji van dangan bêpar hiştin durust an na

Heke em Kurdên îro ji newêrin, an ji bo xweşik hiştina elifbê, geyî dengên di zimên de tikûz nekin jî; bêşik kurdên kurdî pê me tîn, ne ji bo vê, ne ji ji bo wê elifbêya xwe kêr nahêlin.

OXO

